

MEMO

Onderwerp Quickscan: gebruik van telecomdata voor COVID-19 in Europese landen
Van Geo4COVID team
Datum 12 juni 2020
Status Levend document

In Nederland is het met de huidige wetgeving niet mogelijk om telecomdata te gebruiken voor de Corona pandemie. Op 29 mei j.l. heeft de minister van EZK de Spoedwet Telecom (art 14.7) ingediend bij de Kamer over het gebruik van zendmastdata voor het bepalen van locatiegegevens. Het kabinet wil het via de tijdelijke Noodwet mogelijk maken om te bepalen of gezondheidsmaatregelen vanwege het coronavirus versoepeld of juist aangepast moeten worden.

Andere Europese landen

Via een quick scan hebben we het gebruik van telecomdata voor COVID-19 in andere Europese landen nader onderzocht, waarbij we ons hebben gericht op voorbeelden van het gebruik. Het is geen compleet overzicht omdat we nog niet alle Europese landen hebben kunnen bekijken. Daarnaast hebben we niet onderzocht of er in de landen specifieke wetgeving is opgesteld. We hebben wel kort onderzocht wat de Europese commissie op dit vlak doet.

Onze bevindingen van de quickscan staan hieronder beschreven. In de Quickscan '[locatiegegevens voor beheersing van COVID-19](#)' staat een eerste aanzet om overzicht te scheppen over manieren waarop je locatiegegevens van een mobiele telefoon zou kunnen verzamelen en in hoeverre die locatiegegevens dan bruikbaar zijn voor verschillende doeleinden.

Nederland

De [Autoriteit Persoonsgegevens \(AP\)](#) heeft aangegeven dat de inzet van telecomdata voor de Corona pandemie in de huidige wetgeving niet is toegestaan. Bij een wetwijziging moet de privacy daarom wel heel goed gewaarborgd zijn. Het gaat om zeer gevoelige informatie: namelijk wie waar is, dag en nacht. Dit gaat om de privacy van alle Nederlanders, en deelname is niet vrijwillig. Eind mei heeft de minister van EZK daarom de [Spoedwet Telecom \(art 14.7\)](#) ingediend bij de Kamer over het gebruik van zendmastdata voor het bepalen van locatiegegevens.

Het kabinet wil het via de tijdelijke Noodwet mogelijk maken om te bepalen of gezondheidsmaatregelen vanwege het coronavirus versoepeld of juist aangepast moeten worden. Het kabinet geeft hierbij in het [nieuwsbericht](#) op 29 mei 2020 aan dat het gaat om onherleidbare tellingen per gemeente waarmee de verspreiding van corona nauwkeuriger kan worden gevolgd en voorspeld. Nederlandse telecomaandiers gaan voor maximaal een jaar zendmastdata geanonimiseerd beschikbaar stellen aan het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM).

Met deze zendmastdata kan het RIVM bij een eventuele toename van het aantal besmettingen in een gebied sneller handelen, door de regionale GGD te waarschuwen. Hierdoor kunnen bijvoorbeeld maatregelen worden bijgesteld en waar mogelijk versoepeld. Er wordt daarmee ook voorkomen dat maatregelen te laat komen, zodat het virus zich verder verspreidt en de zorg wordt belast. Gezondheidsmaatregelen kunnen dan ook gericht en alleen regionaal worden ingesteld, zodat de samenleving minder wordt belast. De zendmastdata die naar het RIVM gaan, bestaan uit nu al bekende gegevens bij telecomaandiers. De gegevens worden door de aanbieders ontdaan van alle persoonlijke informatie (zoals bijvoorbeeld telefoonnummer) en daarna opgeteld. Op deze wijze ontstaat sneller een indicatie van hoe het virus zich tussen gemeenten verspreidt. De data zijn ongeschikt om individuele personen te identificeren. Het gaat om een telling per uur, per gemeente, van het totaal aantal mobiele telefoons dat daar aanwezig is vanuit welke gemeente. Om de privacy van mensen in dunbevolkte gebieden (of in de buitenlandse categorieën) te waarborgen, worden nergens aantallen onder de 15 gerapporteerd.

Het RIVM mag deze informatie uitsluitend gebruiken ten behoeve van de taak van het RIVM op grond van artikel 6c van de Wet publieke gezondheid, namelijk het verrichten van werkzaamheden namens de minister van VWS, bij de bestrijding van het Coronavirus (COVID-19).

Met deze Spoedwet Telecom is echter geen oplossing voorzien voor het meten van drukte vanwege openbare orde of veiligheid.

Europese ontwikkelingen

De [Europese commissie](#) heeft een [aanbeveling](#) aangenomen om exit strategieën te ondersteunen via mobiele data en apps. De Commissie beveelt stappen en maatregelen aan om een gemeenschappelijke EU-aanpak te ontwikkelen voor het gebruik van mobiele applicaties en mobiele data als reactie op de Corona pandemie. De aanbeveling beschrijft een proces voor de goedkeuring met de lidstaten van een [toolbox](#), waarbij de nadruk op de volgende twee dimensies ligt:

- Een pan-Europese gecoördineerde aanpak voor het gebruik van mobiele applicaties om burgers in staat te stellen effectieve en meer gerichte sociale afstandsmaatregelen te nemen, en voor het waarschuwen, voorkomen en contacten traceren;
- Een gemeenschappelijke aanpak voor het modelleren en voorspellen van de evolutie van het virus door geanonimiseerde en geaggregeerde mobiele locatiegegevens.

De aanbeveling bevat de belangrijkste principes voor het gebruik van deze apps en gegevens met betrekking tot gegevensbeveiliging en de eerbiediging van de grondrechten van de EU, zoals privacy en gegevensbescherming.

Eind maart zijn [acht grote telecom providers](#) met de Europese commissie overeengekomen om geanonimiseerde telecomdata te delen met de Europese Commissie voor het modelleren en voorspellen van de verspreiding van het coronavirus. De gegevens zullen worden samengevoegd en geanonimiseerd en de commissie zal de gegevens verwijderen wanneer de Corona pandemie voorbij is.

Daarnaast heeft de European Data Protection Board (EDPB) [richtlijnen](#) gepubliceerd voor het gebruik van locatiegegevens en instrumenten voor het traceren van contacten die bedoeld zijn om de impact van de COVID-19-pandemie te verzachten. Onder locatiegegevens worden de telecomdata en de data die via o.a navigatie-apps worden verzameld verstaan. De EDPB benadrukt dat bij het gebruik van locatiegegevens altijd de voorkeur moet worden gegeven aan verwerking van geanonimiseerde gegevens boven de verwerking van persoonsgegevens.

De interdisciplinaire Research Group on Law, Science, Technology & Society (LSTS) van de Vrije Universiteit Brussel (VUB) heeft een [overzicht](#) opgesteld van de gegevensbeschermende autoriteiten in de Europese landen en andere nationale wetgeving in kader van COVID-19.

Andere Europese landen

Hoe zit het nu in de [landen](#) om ons heen. Onze beide buurlanden, België en Duitsland, geven aan telecom te gebruiken voor COVID-19, net zoals Oostenrijk, Zwitserland, Verenigd Koninkrijk en de mediterrane landen Italië, Spanje en Portugal. Ook in de Scandinavische landen en Baltische staten wordt privacy vriendelijke (AVG-conforme) telecomdata al volop gebruikt voor mobiliteitsinzichten van de bevolking in het kader van Corona.

België

In België is de [Taskforce Data Against Corona](#) ingericht. Deze Taskforce geeft aan dat de verspreiding van het virus wordt geanalyseerd met behulp van telecom- en epidemiologische data. De [telecomdata](#) wordt gebruikt om verplaatsingen in kaart te brengen. Het gebruik van gegevens over de [verplaatsing van de bevolking](#) kan de gezondheidsautoriteiten essentiële informatie verschaffen voor het beheer van de epidemie.

Duitsland

In Duitsland verstrekte [Deutsche Telekom](#) geanonimiseerde telecomgegevens aan onderzoekers op het gebied van volksgezondheid (Robert Koch-Institute; RKI) voor onderzoek naar de verspreiding van het coronavirus.

Hierdoor konden ze nieuwe gevallen per regio voorspellen. Het RKI heeft een [Mobility monitor voor COVID-19](#) ontwikkeld (zie bijlage 1 met screenshot van de monitor).

Oostenrijk

In Oostenrijk maakt [A1 Telekom](#) gebruik van haar bestaande oplossing voor analyse van mobiele netwerken om anonieme stroomanalyses met autoriteiten te delen. Hiermee helpen ze de verspreiding van Covid-19 te begrijpen en de maatregelen te beoordelen die zijn genomen om de pandemie te vertragen. Het [dashboard bleibdaheim](#) laat zien hoe goed de Oostenrijkers thuisblijven (zie ook bijlage 1).

Zwitserland

Ook [Zwitserland](#) gebruikt geanonimiseerde telecomdata om te kijken hoe de Zwitserse bevolking zich gedraagt tijdens Covid-19 crisis. Uit de analyse van geanonimiseerde gegevens die door de telecomprovider Swisscom zijn verzameld en aan de regering zijn verstrekt, is gebleken dat de Zwitserse bevolking zich gedisciplineerd gedraagt en de richtlijnen van de federale autoriteiten volgt om de verspreiding van Covid-19 te beperken. De [Federal Office of Public Health \(FOPH\)](#) heeft hiervoor Swisscom gevraagd om toegang te krijgen tot hun Mobility Insights-platform, dat bewegingen en bijeenkomsten van mensen analyseert. De visualisaties (zie bijlage 1) tonen de hoeveelheid tijd die gebruikers van mobiele telefoons doorbrengen in een gebied van 100 x 100 meter, zij het alleen als er meer dan 20 mobiele telefoons tegelijkertijd in dat gebied zijn.

Verenigd Koninkrijk

Eind maart zijn in het Verenigd Koninkrijk o.a. [British Telecom](#) en [O2](#) in gesprek gegaan met de regering over het gebruik van de locatie- en gebruiksgegevens om de bewegingen van de bevolking in kaart te brengen, om te zien of de Covid-19-beperkingen werken. Het is momenteel nog onduidelijk wat de uitkomst is van deze gesprekken. In ieder geval heeft de Universiteit van Oxford een [monitor](#) ontwikkeld over verplaatsingen van de bevolking die onder meer gebruik maakt van geanonimiseerde telecomdata (zie ook bijlage 1).

Italië

In Italië produceerde [Vodafone](#) een anonieme heatmap in de regio Lombardije om de autoriteiten te helpen de bevolkingsbewegingen beter te begrijpen en zo de verspreiding van Covid-19 tegen te gaan. Daarnaast hebben ISI Foundation, Cuebiq en de Universiteit van Turijn [onderzoek](#) gedaan naar de mobiliteitspatronen op basis van telecomdata (zie bijlage 1).

Spanje en Portugal

Zowel in Spanje als Portugal wordt ook gebruik gemaakt van telecomdata voor COVID-19. De Spaanse statistische autoriteit (INE) geeft aan dat de [gegevens](#) afkomstig zijn van de analyse van de positie van meer dan 80% van de mobiele telefoons in heel Spanje. De analyse is opgesteld door INE in nauwe samenwerking met de drie belangrijkste gsm-operators (Orange, Telefónica, Vodafone). De gegevens worden gebruikt om inzicht te creëren in het [verplaatsingsgedrag](#) van de Spanjaarden.

Daarnaast worden de mobiliteitsgegevens op basis van telecomdata gebruikt om Risk maps op stellen voor zowel [Spanje](#) als [Portugal](#) (zie ook bijlage 1).

Scandinavische landen en Baltische staten

[Telia](#), een grote telecomprovider in de Scandinavische landen en de Baltische staten levert ook telecomdata in kader van de Corona pandemie voor o.a. drukteberekeningen (Crowd Insights) aan verschillende autoriteiten zowel nationaal als lokaal.

Noorwegen

Sinds januari is, voordat er gevallen van COVID-19 in Noorwegen werden ontdekt, de telecomprovider [Telenor](#) al begonnen met het verstrekken van mobiliteitsgegevens aan het Noorse Instituut voor Volksgezondheid (NIPH) over de verplaatsing van mensen tussen de 356 gemeenten van het land (zie ook bijlage 1). Bij NIPH gebruikt een corona-taskforce de mobiliteitsdataset van Telenor om plausibele verspreidingsscenario's van het virus in Noorwegen te voorspellen.

Finland

[Telia](#) verschaft de Finse regering voortdurend bijgewerkte informatie over bewegingen tussen gemeenten en provincies. Dit is vooral belangrijk zodat de autoriteiten zo goed mogelijk beslissingen kunnen nemen om de verspreiding van het coronavirus tegen te gaan.

Telia Crowd Insights is gebaseerd op mobiele netwerkgegevens van het Telia-netwerk. Alle gegevens worden voor gebruik geanonimiseerd en automatisch samengevoegd om de persoonlijke privacy te beschermen en kunnen nooit worden herleid tot een persoon. Het enige dat geanalyseerd wordt, zijn bewegingspatronen voor groepen, losgekoppeld van individu en persoon.

Estland

De [COVID-19-mobiliteitsanalyse](#) van statistieken van Estland (zie ook bijlage 1) is een poging om de doeltreffendheid en naleving te volgen van door de overheid opgelegde mobiliteitsbeperkingen in Estland. Het maakt gebruik van geanonimiseerde geaggregeerde mobiele-telefoongegevens die worden aangeleverd door Estse mobiele-netwerkeexploitanten (MNO's) die dagelijks worden verzameld om te evalueren hoe de samenleving zich aan de metingen heeft gehouden en of de Esten in hun eigen wijk zijn gebleven. Dit [project](#) loopt door tot het einde van de noodsituatie in Estland, waarna alle verzamelde gegevens worden verwijderd.

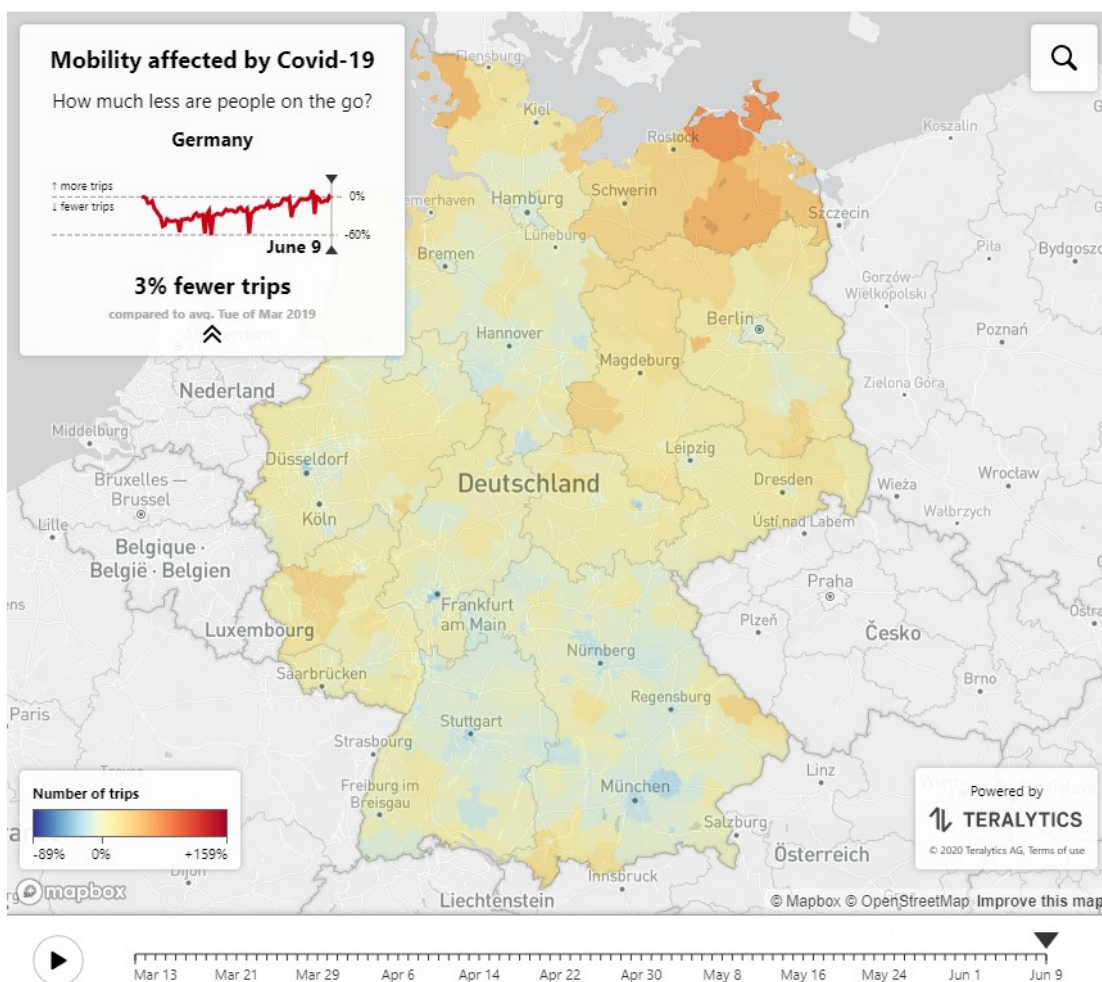

Bijlage 1 Voorbeelden van gebruik van telecomdata in de verschillende landen

Duitsland

(<https://www.covid-19-mobility.org/mobility-monitor/>)

Mobility monitor

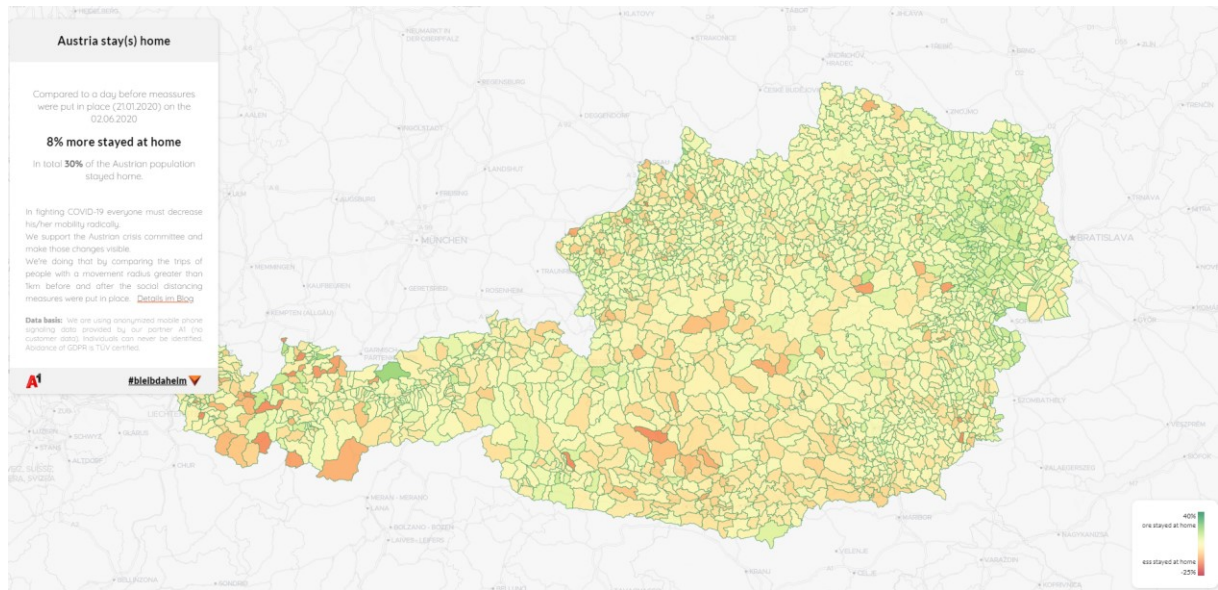

Oostenrijk

(<https://bleibdaheim.invenium.io/en/dashboard/>)

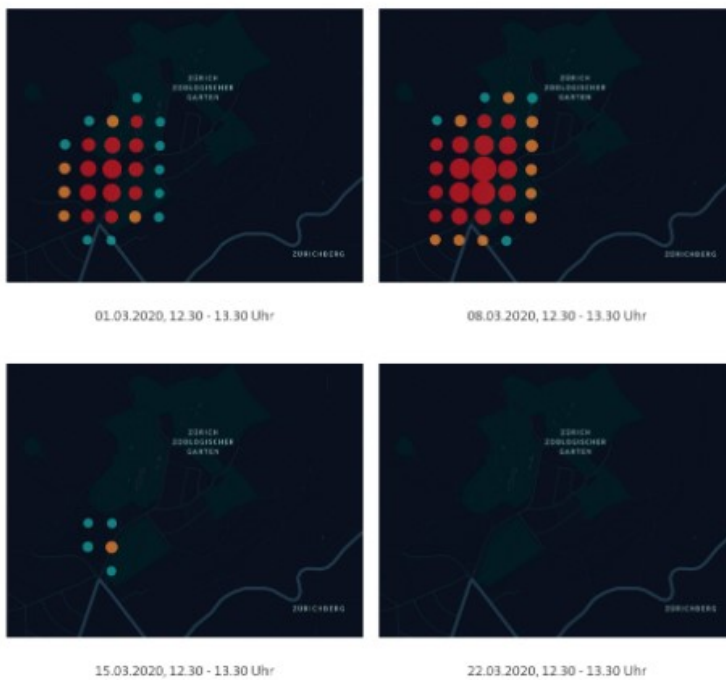

Zwitzerland

(<https://www.bag.admin.ch/bag/en/home/das-bag/aktuell/news/news-26-03-2020.html>)

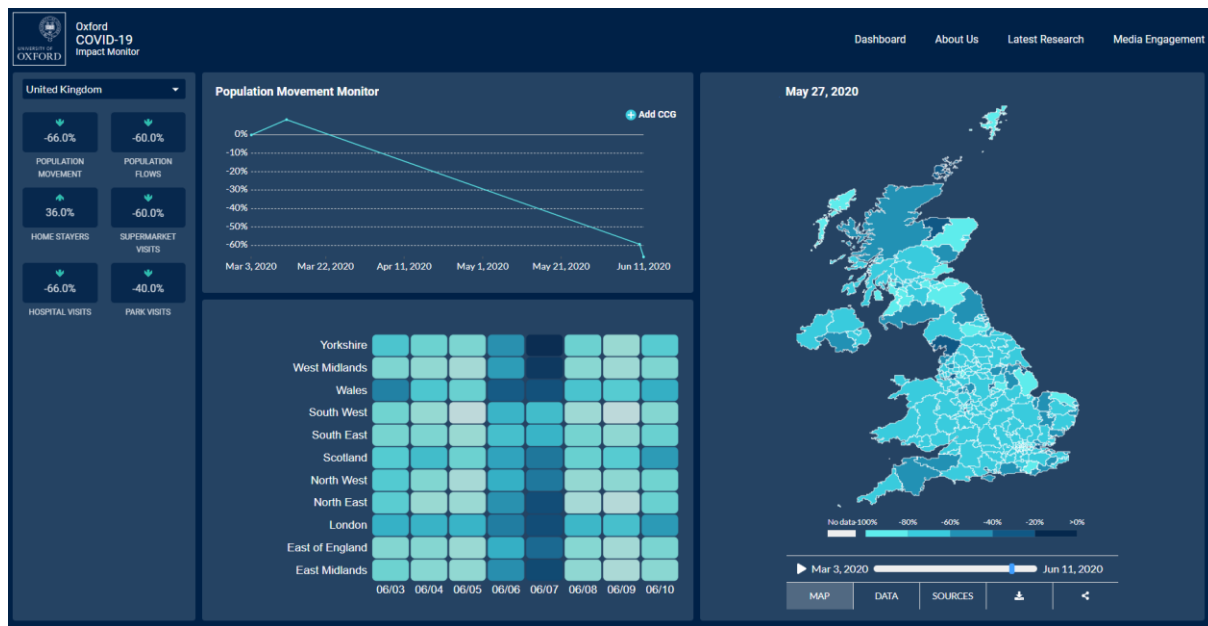
Menschenansammlungen im öffentlichen Raum vor und nach dem Ausbruch, am Beispiel des Zoo Zürich

Anzahl Personen: ● 20 - 29 ● 30 - 40 ● mehr als 40

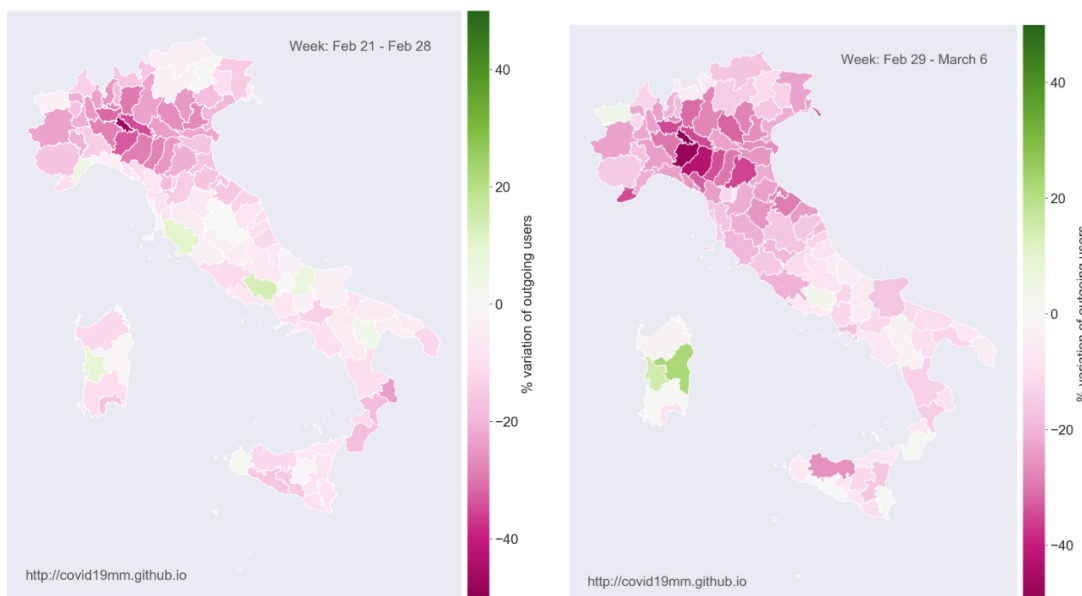

Verenigd Koninkrijk
(<https://www.oxford-covid-19.com/>)

Italië
(<https://covid19mm.github.io/in-progress/2020/03/13/first-report-assessment.html>)

Spanje en Portugal

Verplaatsingsgedrag Spanje

(<https://experience.arcgis.com/experience/5e442514cc604efc87ff11c0c3fff8ed/>)

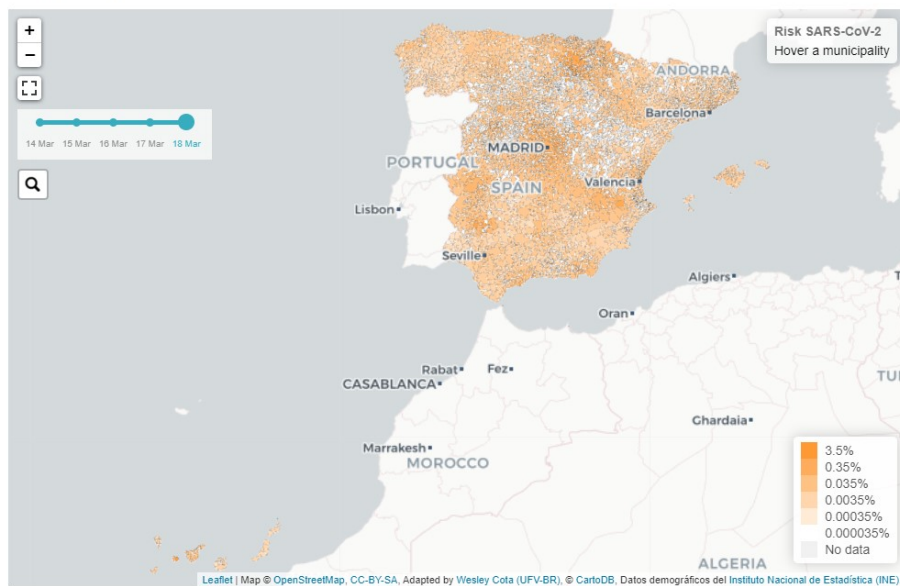

Riskmaps Spanje en Portugal

(<https://covid-19-risk.github.io/map/spain/en/en> <https://covid-19-risk.github.io/map/portugal/en/#>)

Risk map

The risk map generated with our model produces an indicator for each municipality of the fraction of the population that is estimated to have contracted the infection of SARS-CoV-2 through local contact. Those areas shaded in gray correspond to areas for which there is no data available.

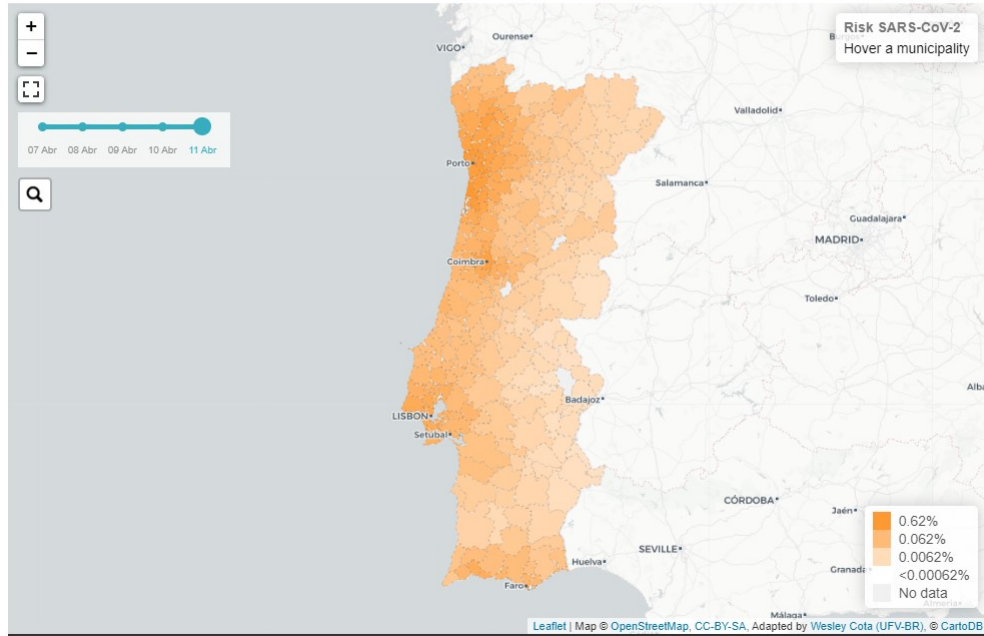

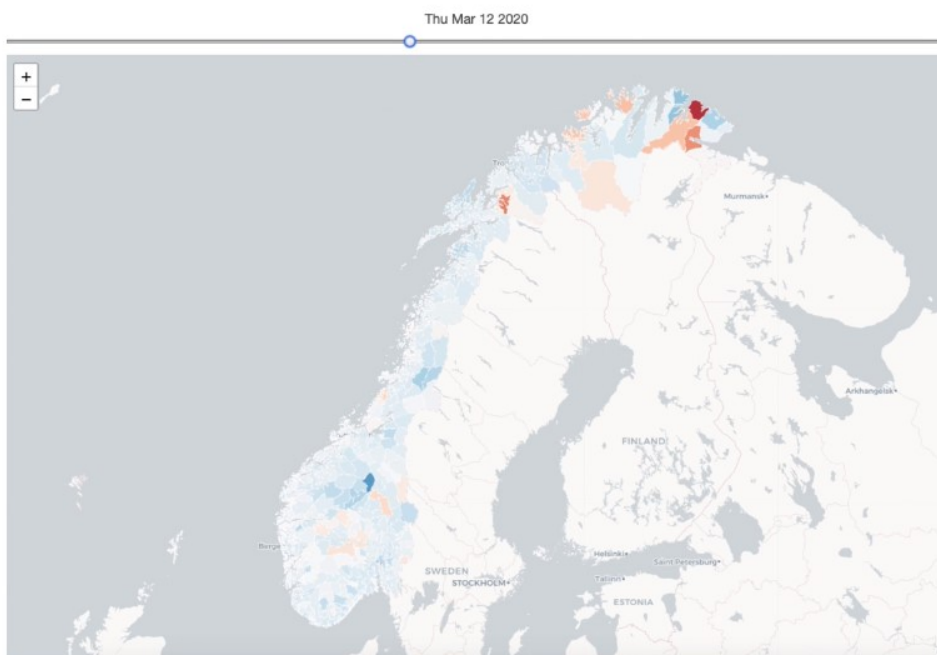
Risk map

The risk map generated with our model produces an indicator for each municipality of the fraction of the population that is estimated to have contracted the infection of SARS-CoV-2 through local contact. Those areas shaded in gray correspond to areas for which there is no data available.

Noorwegen

(<https://www.telenor.com/stories/purpose-stories/prevent-the-spread-of-covid-19-with-mobility-data/>)

The maps show people's movement in Norway on 10 March throughout 15 March, compared to people's movement on the same day the previous week. The blue color a decrease in movement. "I have never before witnessed such a massive drop in people's movement, as we are seeing now," says Engo-Monsen.

Estland

(<https://mobility.positium.com/covid19/>)

